

POWIATOWY PROGRAM

DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ, REHABILITACJI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIANIA
ORAZ PRZESTRZEGANIA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2021 – 2027

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Kompetencje powiatu w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych	5
1. Określenie zjawiska „niepełnosprawność”	5
2. Podstawa prawna dla działań powiatu	5
2.1 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej	6
2.2 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej	7
2.3. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.	7
II. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ	7
II.1. KIERUNEK I: Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.	8
II.2. KIERUNEK II: Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.	9
II.3. KIERUNEK III: Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.	10
II.4. KIERUNEK IV: Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.	10
II.5. KIERUNEK V: Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.	11
II.6. KIERUNEK VI: Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.	13
III. Harmonogram	14
III.1. KIERUNEK I:	14
III.2. KIERUNEK II:	14

III.3. KIERUNEK III:	15
III.4. KIERUNEK IV:	16
III.5. KIERUNEK V:	16
III.6. KIERUNEK VI:	19
IV. Przewidywane skutki finansowe	20
IV.1. KIERUNEK I:	20
IV.2. KIERUNEK II:	20
IV.3. KIERUNEK III:	22
IV.4. KIERUNEK IV:	23
IV.5. KIERUNEK V:	24
IV.6. KIERUNEK VI:	26
V. Ewaluacja programu	27
V.1. KIERUNEK I:	27
V.2. KIERUNEK II:	28
V.3. KIERUNEK III:	29
V.4. KIERUNEK IV:	30
V.5. KIERUNEK V:	31
V.6. KIERUNEK VI:	33

WPROWADZENIE

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 - 2027 określa zadania powiatu na rzecz tychże osób. Ustawodawca, wraz z reformą administracyjną państwa, przekazał samorządom powiatowym część kompetencji i w sposób znaczący ograniczył możliwości ich finansowania. Należy zauważyć, że funkcjonujące w kraju regulacje prawne nie stanowią systemu spójnych rozwiązań, dzięki którym środowiska niepełnosprawnych miałyby zagwarantowane wsparcie od momentu pojawienia się niepełnosprawności w rodzinie. A że niepełnosprawność w sposób znaczący ogranicza możliwości funkcjonowania społecznego od narodzenia aż do naturalnego dopełnienia biegu życia, w tym poprzez lata aktywności zawodowej, na dzień dzisiejszy już chyba nikogo nie trzeba przekonywać. Należy również podkreślić, że osoba niepełnosprawna ma pełne prawo, by oczekiwać, że cywilizowany kraj uzna jej prawa do komplementarnego rozwoju i stworzy mechanizmy prawne i finansowe do tego, by z praw tych można było korzystać.

Niepełnosprawność staje się z roku na rok zagadnieniem coraz mniej bezimiennym. Jest to ze wszechmiar zjawisko pozytywne. Znaczący udział w zmianie podejścia do osób niepełnosprawnych, na przestrzeni ostatnich lat, mają między innymi samorządy powiatowe. Zważywszy na posiadane ustawowe kompetencje spełniają one niezmiernie ważną rolę w procesie współtowarzyszenia osobom niepełnosprawnym. Skala zjawiska niepełnosprawności w wymiarze społecznym jest duża.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce ogółem określona została na 4.697,5 tys. Zdecydowana większość (66,7%) posiadała prawne potwierdzenia faktu niepełnosprawności. W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych obniżyła się o 759,2 tys., tj. o 13,9%. Ogólna liczba mieszkańców w Powiecie Suwalskim wynosi 35 674 (wg danych z GUS z 2019 roku) z tego liczba osób w wieku lat 15 i więcej wynosi 28.843. Wskaźnik częstości niepełnosprawności w powiecie orzeczonej wśród osób w wieku powyżej 15 lat wg GUS wynosi 7,3%, co daje liczbę 2.106 osób.

Obecność osób niepełnosprawnych siłą faktu rodzi zwiększone wymagania najczęściej w stosunku do najbliższej rodziny. Ale przecież nie można zapominać, że wyzwania wynikające z niepełnosprawności często przekraczają możliwości i środki pojedynczych osób czy rodzin. Stają one przed społecznością lokalną czy strukturą państwową, jako sytuacje rodzące powinność ze strony instytucji odpowiedzialnych za życie publiczne. Niepełnosprawność często ogranicza i to w stopniu znacznym, możliwość samodzielnego życia, nauki czy pracy zawodowej. Osoby przez nią dotknięte często wypadają poza nawias społecznego życia, doświadczają w sposób bolesny zjawiska opisywanego, jako wykluczenie społeczne. Niestety nader często towarzyszy temu proces przyspieszonego ubożenia wynikający z braku dochodów i zwiększonych kosztów leczenia czy rehabilitacji. Równie częste są zjawiska społecznej stygmatyzacji osób niepełnosprawnych. Odnosi się to szczególnie do osób po przebytych kryzysie psychicznym.

Pośród wielu innych rodzi się pytanie o zakres pomocy, jaką społeczeństwo winno świadczyć osobom niepełnosprawnym. Powraca również pytanie o realne możliwości wywiązania się

struktur administracyjnych z powinności określonych w formie obowiązującego prawa w stosunku do osób niepełnosprawnych. Jest to, więc ostatecznie pytanie o kształt długofalowych działań państwa sformułowanych w postaci polityki społecznej. Ona, bowiem tak naprawdę, zakreśla finansowe możliwości działań.

Powszechnym powinno stawać się przekonanie, że osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania z praw i obowiązków stanowionych dla ogółu obywateli. Mają też prawo do uzyskania środków koniecznych do wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw. Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności i godności jednostki.

Wraz z reformą struktur administracyjnych państwa w roku 1999 znaczne uprawnienia w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych zostały przekazane samorządom. W nurcie tym należy widzieć samorządowe programy, formułowane na rzecz środowisk lokalnych w tym i ten proponowany przez Powiat Suwalski.

Refleksja podejmowana wokół skuteczności oferowanego wsparcia idzie dwiema drogami. Z jednej strony należy zauważyć, że w latach 2014 – 2020, a więc przez okres realizacji poprzedniego powiatowego programu, rzeczywiste wsparcie w różnych formach uzyskało około 3960 mieszkańców powiatu suwalskiego. Objęte są tą liczbą wszystkie rodzaje udzielonego wsparcia. Mamy na uwadze zarówno pomoc w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, pomoc oferowaną poprzez Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, czy bardzo szeroko adresowaną pomoc w zaopatrzeniu niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne czy sprzęt pomocniczy. Są w tej liczbie również osoby, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe, podjęły zatrudnienie, rozpoczęły własną działalność gospodarczą korzystając przy tym zarówno ze środków PFRON jak i form współfinansowanych ze środków EFS. Z drugiej jednak strony nie sposób pominąć milczeniem faktu, iż w okresie 25 lat transformacji ustrojowej nie wypracowano niestety spójnej, całościowej koncepcji działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych. Fakt ten zasmuca. Częściowym złagodzeniem braku spójnych rozwiązań prawnych i finansowych w skali kraju są programy samorządowe.

Można jedynie wyrazić nadzieję, że nadchodzący okres perspektywy budżetowej UE 2021 – 2027 pozwoli na wypracowanie uspołnionego systemu rozwiązań również w wymiarze krajowym, dzięki czemu działania samorządów na rzecz niepełnosprawnych wsparte zaangażowaniem organizacji pozarządowych przyniosą dużo bardziej efektywne i racjonalne propozycje i wpłyną na rzeczywistą poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027 wskazuje cel strategiczny i kierunki działań. Formułuje też szereg zadań, które adresowane są bezpośrednio do środowiska niepełnosprawnych. Dokument docelowo stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Suwalskiego. Jest on otwarty na uzupełnienia i zmiany, zależne od zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej kraju.

I. Kompetencje powiatu w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych

1. Określenie zjawiska „niepełnosprawność”

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi:

„niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz wypełnianie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi...”

Z uwagi na te kryteria zbiorowość osób niepełnosprawnych podzielono na dwie grupy:

- 1) osoby niepełnosprawne w sensie prawnym, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- 2) osoby niepełnosprawne w sensie biologicznym, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale mają/odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonania czynności podstawowych.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność, jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Wg Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) za niepełnosprawną należy uznać osobę wymagającą pomocy z zewnątrz, ponieważ nie jest ona w stanie o własnych siłach zaspokoić swych potrzeb ani optymalnie wchodzić w role społeczne. W Polsce za niepełnosprawną uznaje się osobę, która odczuwa ograniczenie swej sprawności przy wykonywaniu podstawowych czynności, odpowiednich do swego wieku (samoobsługa, zabawa, nauka, praca)

2. Podstawa prawna dla działań powiatu

1) Art. 4 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1988r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020r poz. 920 z późn.zm.).

2) Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997r.(t.j. Dz. U. z 2021r poz. 573).

3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003r w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (t.j. Dz. U. z 2019r poz. 1605 z późn. zm.).

4) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzaju zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 926).

5) Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U.2020 poz. 1062 z późn.zm.).

6) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. 2020 poz. 176)

7) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1329)

8) Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r.

2.1 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowanych przez PUP, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych należą:

1) finansowanie kosztów szkoleń, stażu, prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu (art. 11 ustawy),

2) udzielanie ze środków Funduszu osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (art. 12a ustawy),

3) dofinansowywanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej lub rolniczej prowadzonej przez osobę niepełnosprawną (art. 13 ustawy),

4) zwracanie pracodawcy kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, bezrobotnych lub poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, skierowanych do pracy przez powiatowy urząd pracy, do wysokości 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy (art. 26 ustawy),

5) zwracanie pracodawcy, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy (art. 26d ustawy),

6) zwracanie pracodawcom kosztów poniesionych na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, bezrobotnej lub poszukującej pracy i niepozostającej w zatrudnieniu, do wysokości 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia (art. 26e ustawy),

7) refundowanie pracodawcom kosztów szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych, (art. 41 ustawy),

8) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,

9) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,

10) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,

11) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych,

12) uczestnictwo w programach dofinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

13) możliwość utworzenia przez gminę lub powiat wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo jednostki o statusie zakładu aktywności zawodowej (art. 29 ustawy),

2.2 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej

Stałym zadaniem powiatu w pracy na rzecz niepełnosprawnej części społeczności jest rehabilitacja społeczna. Jest ona realizowana w ramach środków otrzymywanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na bieżąco prowadzone są następujące zadania:

1) dofinansowywanie działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Filipowie, w którym rehabilitację ma zapewnioną 30 uczestników.

2) dofinansowywanie turnusów rehabilitacyjnych, będących zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

3) dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. Tego typu bariery są jednymi z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym kontaktowanie się z otoczeniem. Często eliminują możliwość podjęcia zatrudnienia, a niekiedy nawet samodzielnego wyjścia z domu osoby niepełnosprawnej. Usunięcie istniejących przeszkód oraz umożliwienie osobom niepełnosprawnym poruszania się w otoczeniu pozwala na podjęcie funkcji społecznych i zapewnia możliwość wykorzystania czasu wolnego.

4) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; o dofinansowanie takie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych a jednocześnie posiadające odpowiednie dla osób niepełnosprawnych warunki lokalowe i techniczne.

5) dofinansowywanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W ramach tego zadania niepełnosprawni uzyskują dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (rower rehabilitacyjny stacjonarny, rotor, steper itp.), w przedmioty ortopedyczne (pionizatory, wózki inwalidzkie, protezy kończyn, kule, aparaty słuchowe i inne) oraz w środki pomocnicze (pielucho majtki, cewniki, worki do zbiórki moczu i inne).

2.3. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

Powiat powinien zapewnić swoim niepełnosprawnym mieszkańcom informację o możliwości korzystania z wszelkich praw, jakie im przysługują. Jest to prawo do świadczeń zdrowotnych, leczniczych i rehabilitacyjnych, prawo do nauki, do szkolenia się, prawo do pracy odpowiedniej do rodzaju i stopnia niepełnosprawności, prawo do świadczeń z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, prawo do uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym społeczności wiejskiej, itp.

II. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny:

Zintegrowany system edukacji, rehabilitacji, aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym seniorów, i ich rodzin, w Powiecie Suwalskim.

Cel tak sformułowany może wydawać się na chwilę obecną nie do osiągnięcia. Przyczyn jest kilka i zostały one już wcześniej wskazane. Powtórzmy tu jedynie dwie, które wydają się mieć zasadnicze znaczenie, a więc niekompletne i wciąż pozbawione spójności regulacje prawne oraz system finansowania daleko odbiegający od diagnozowanych potrzeb. Tym nie mniej przyjęty dla programu cel musi wskazywać na stan optymalny, do którego zmierzamy, z całą świadomością doświadczanych ograniczeń.

II.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).

NARZĘDZIA

Badania ankietowe i analiza środowiska (wykorzystanie środków z programów Unii Europejskiej).

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Bieżąca weryfikacja liczby osób niepełnosprawnych w powiecie.
2. Rozpoznanie potrzeb grup dysfunkcyjnych w środowisku lokalnym występujących wśród osób niepełnosprawnych na terenie powiatu:
 - a) osoby niewidome i słabo widzące,
 - b) osoby niesłyszące i słabo słyszące,
 - c) osoby z uszkodzonym narządem ruchu,
 - d) osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych,
 - e) osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
 - f) osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania,

- g) osoby z niepełnosprawnością złożoną, dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością.
3. Wytworzenie spójnego systemu informacji pozwalającego na definiowanie potrzeb oraz podejmowanie działań mających na celu ich zaspokajanie.

II.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIA

1. Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do:
 - a) turnusów rehabilitacyjnych,
 - b) sprzętu rehabilitacyjnego,
 - c) przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
 - d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki,
 - e) działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).
2. Dofinansowanie i rozwój działalności podmiotów świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku, oraz innych działających na terenie powiatu)
3. Udostępnianie sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Utworzenie Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego.

NARZĘDZIA

Wykorzystanie środków finansowych: PFRON, Funduszu Solidarnościowego, budżetu państwa, Województwa Podlaskiego, Powiatu Suwalskiego oraz wykorzystanie sprzętu rehabilitacyjnego otrzymanego z darów fundacji zagranicznych, w tym działania włączające projekty realizowane na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.

PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych i pomocowych osób niepełno-sprawnych zamieszkałych na terenach wiejskich.
2. Poprawa sprawności psychofizycznej, usprawnienie i zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych.
3. Zmniejszenie liczby osób oczekujących na usługi rehabilitacyjne i pomocnicze.

II.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),
2. Wspieranie działań prowadzących do likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.
3. Likwidacja barier transportowych, przewóz osób niepełnosprawnych.
4. Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.

NARZĘDZIA

1. Wykorzystanie ustawowych zadań samorządowych oraz programów celowych finansowanych ze środków PFRON
2. Zakup środków transportu
3. Opracowywanie i wydawanie ulotek informacyjnych.
4. Wydawanie kart parkingowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Podnoszenie jakości życia w bezpośrednim otoczeniu osób niepełnosprawnych.
2. Poprawa jakości komunikowania się, transportu oraz dostępu do informacji.

II.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

ZADANIA

1. Doradztwo metodyczne oraz szkolenia pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi ich rodzinami.
2. Tworzenie integracyjnych ośrodków dziennego pobytu ze szczególnym nastawieniem na dzieci niepełnosprawne.
3. Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej. Kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.

NARZĘDZIA

1. Spotkania konsultacyjne z pracownikami socjalnymi oraz warsztatowe formy szkoleniowe.
2. Przygotowanie krajowych programów celowych.
3. Pomoc w wypełnianiu wniosków składanych przez osoby niepełnosprawne oraz rodziny o dofinansowanie ze środków PFRON.
4. Inspirowanie oraz wspieranie działań organizacji pozarządowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Rozwój doradztwa i poradnictwa na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną oraz doskonalenie pracy socjalnej w tym zakresie.
2. Rozszerzenie dostępu rodzin do informacji o różnych formach pomocy i wsparcia świadczonych przez instytucje i organizacje pozarządowe.
3. Poprawa jakości życia w bezpośrednim otoczeniu osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

II.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

ZADANIA

1. Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w tym:
 - a) promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,
 - b) wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,
 - c) wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (grant na telepracę).
 - d) udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
 - e) inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy chronionej.

- f) wspieranie pracodawców tworzących miejsca pracy osobom niepełnosprawnym.
2. Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:
- a) kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
 - b) wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);
 - c) zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;
3. Współpraca z pracodawcami w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:
- a) upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),
 - b) oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.
 - c) informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
 - d) dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o art. 26 wspomnianej wyżej ustawy.
 - e) szkolenie zawodowe osób niepełnosprawnych.

NARZĘDZIA

1. Wykorzystanie ustawowych działań Powiatowego Urzędu Pracy.
2. Wykorzystanie środków PFRON i Funduszu Pracy.
3. Uaktualnianie danych o sytuacji na rynku pracy osób niepełnosprawnych, w tym zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Wzrost szans na zatrudnienie i ekonomiczne usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych.
2. Zdobywanie wiedzy na temat metod i technik poszukiwania pracy przez osoby niepełnosprawne, autoprezentacji oraz podniesienie wiary we własne możliwości jako pełnowartościowego pracownika na rynku pracy – poradnictwo zawodowe.
3. Aktywizacja środowiska pracodawców zmierzająca do zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

II.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA

1. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.
2. Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
3. Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.
4. Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.

NARZĘDZIA

1. Wspólne działania samorządów z terenu powiatu, pracodawców, instytucji pomocy społecznej, służb zatrudnienia oraz organizacji pozarządowych, w tym działania włączające projekty realizowane na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.
2. Wykorzystanie krajowych środków celowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Zminimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego.
2. Wytworzenie infrastruktury stanowiącej zaplecze dla działań ograniczających negatywne skutki społeczne zjawiska.
3. Wytworzenie stałych mechanizmów wspierających grupy szczególnego ryzyka w ich powrocie do pełnienia ról społecznych i zawodowych.

Należy zaznaczyć, że powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych nie jest dokumentem zamkniętym. Jest on otwarty na nowe możliwości działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych, które mogą pojawić się w wyniku wprowadzenia dodatkowych priorytetów w programach operacyjnych bądź dzięki wprowadzeniu nowych inicjatyw wspólnotowych skierowanych do grup defaworyzowanych.

III. HARMONOGRAM REALIZACJI

III.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych – określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	2021	Zadanie ciągłe	PCPR

III.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do: a) turnusów rehabilitacyjnych, b) sprzętu rehabilitacyjnego, c) przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki, e) działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).	2021	Zadanie ciągłe	PCPR

2.	Dofinansowanie i rozwój działalności podmiotów świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku, oraz innych działających na terenie powiatu)	2021	2027	ŚDS,ZAZ SOWA PCPR, Wydział PIR Starostwa Powiatowego
3.	Udostępnianie sprzętu rehabilitacyjnego	2021	2027	ŚDS,ZAZ SOWA
4.	Utworzenie Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego.	2021	2027	ŚDS,ZAZ SOWA w Lipniaku

III.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	2021	Zadanie ciągłe	PCPR
2.	Wspieranie działań prowadzących do likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR – rola wspierająca (np. przy wypełnianiu wniosków)
3.	Likwidacja barier transportowych w tym przewóz osób niepełnosprawnych (zakup środków transportu).	2021	Zadanie ciągłe	Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku
4.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR, ŚDS

III.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

ZADANIA:

Lp.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Doradztwo metodyczne oraz szkolenia pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR, ŚDS
2.	Tworzenie integracyjnych ośrodków dziennego pobytu ze szczególnym nastawieniem na dzieci niepełnosprawne.	2021	2027	PCPR, Partnerzy społeczni
3.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej. Kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	2021	Zadanie ciągłe	PCPR

III.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

ZADANIA:

Lp.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	

1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w tym:	2021	Zadanie ciągłe	
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,			PUP
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,			PUP, PCPR, ZAZ SOWA
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (grant na telepracę).			PUP
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.			PUP
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy chronionej.			ZAZ SOWA, pracodawcy
f)	Wspieranie pracodawców tworzących miejsca pracy osobom niepełnosprawnym.			PUP, PCPR

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	

2.	<p>Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:</p> <p>a) kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;</p> <p>b) wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);</p> <p>c) zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;</p>	2021	2027	PUP, ZAZ SOWA
----	---	------	------	------------------

3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:	2021	2027	PUP, ZAZ SOWA PCPR
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	2021	2027	
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.			
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.			
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o art. 26 wspomnianej wyżej ustawy.			
e)	szkolenia zawodowe osób niepełnosprawnych.			

III.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA:

Lp.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	2021	2027	PUP, PCPR, ŚDS, ZAZ SOWA
2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	2021	2027	PCPR, ŚDS

3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	2021	2027	PUP, ŚDS, ZAZ SOWA
4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	2021	2027	PCPR, PUP, ŚDS, partnerzy społeczni

IV. PRZEWIDYWANE SKUTKI FINANSOWE

Zadania przewidziane do realizacji w ramach programu w latach 2021 - 2027:

IV.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	Z działalności bieżącej	PCPR

IV.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIE 1: Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
a) b) c) d) e)	turnusów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki, działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).	Zadania finansowane będą ze środków PFRON	PCPR PCPR PCPR PCPR PCPR

Powyższe zadanie realizowane jest w oparciu o środki PFRON, których wielkość na dany rok zależna jest od decyzji PFRON. Na rok 2021 przewidziana jest kwota 950.582 zł. Należy oczekiwać, że na szacunkowa kwota budżetu w kolejnych latach zbliżona będzie do roku 2021, gdyż wyliczana będzie zgodnie z przyjętym algorytmem.

ZADANIE 2: Dofinansowanie i rozwój działalności podmiotów świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku, oraz innych działających na terenie powiatu).

W latach 2021 – 2027 planuje się dalszy rozwój instytucji świadczących usługi rehabilitacji społecznej i zawodowej (tj. Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipniaku oraz Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku) polegającą na:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	przeprowadzenie modernizacji budynku hostelu w celu przystosowania poddasza na potrzeby użytkowe tj. stworzenie magazynu, archiwum,	<i>Zakładowy Fundusz Aktywności, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego</i>	ZAZ SOWA,
2.	przeprowadzenie cyklu szkoleń zawodowych dla osób po przebytych kryzysie psychicznym; podjęcie współpracy transgranicznej w ramach nowej perspektywy UE	<i>RPO WP</i>	Starostwo Powiatowe, ŚDS, PCPR, PUP

3.	Kontynuacja aktywizacji społecznej i zawodowej osób po przebytych kryzysie psychicznym przy obsłudze gości ZAZ SOWA	<i>PFRON, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego</i>	ZAZ SOWA
4.	Przewóz osób po przebytych kryzysie psychicznym, osób niepełnosprawnych	<i>Środki budżetu państwa – dotacja celowa, środki własne powiatu</i>	ŚDS

Działalność podstawowa Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniaku w roku 2020 finansowana była z dotacji celowej budżetu państwa. Wydatkowano na ten cel 1.421.278,59 zł. W roku 2013 utworzony został Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku. Jego działalność przez ostatnie lata intensywnie się rozwijała i w 2020 r. jego budżet wyniósł 2.819.815,46 zł

Zadanie 4. Utworzenie Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego

W latach 2021 – 2027 planuje się utworzenie Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego polegającą na:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Budowa nowego obiektu pn. „Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne” z przeznaczeniem głównie na pobyt stały osób z niepełnosprawnościami. Budowlę planuje się wykonać w miejscu dotychczasowej obory będącej w trwałym zarządzie ŚDS w Lipniaku	<i>Środki finansowe z Funduszu Solidarnościowego, PFRON, środki własne Powiatu Suwalskiego</i>	Starostwo Powiatowe - PIR, ŚDS, ZAZ SOWA,

IV.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIE 1:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	<i>Finansowanie powyższych działań ze środków PFRON</i>	PCPR

Powyższe zadanie w roku 2021 realizowane jest w oparciu o środki PFRON, których wielkość na dany rok wynosi 90 tys. zł. Na rok 2022 i w latach następnych szacuje się kwotę około 100 tys. zł. Rzeczywista jej wielkość zależna będzie od poziomu środków PFRON, jakimi będzie dysponował powiat.

ZADANIE 2: Likwidacja barier transportowych, przewóz osób z niepełnosprawnościami:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji społecznej realizowanej w Środowiskowym Domu Samopomocy w Lipniaku	<i>PFRON, środki własne Powiatu Suwalskiego</i>	ŚDS
2	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji zawodowej i społecznej realizowanej w Zakładzie Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku	<i>PFRON, Zakładowy Fundusz Aktywności</i>	ZAZ SOWA
3.	Przewóz osób niepełnosprawnych	<i>Planuje się finansowanie powyższych działań ze środków PFRON oraz środków budżetu państwa w ramach dotacji celowej</i>	ZAZ SOWA, ŚDS

ZADANIE 3:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	<i>Planuje się finansowanie powyższych działań ze środków PCPR</i>	PCPR

Każdego roku zadanie realizowane jest w ramach budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w działalności bieżącej.

IV.4. KIERUNEK IV

ZADANIE 1: Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA	JEDNOSTKA
-----	-----------	------------------	-----------

		FINANSOWANIA	ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Doradztwo metodyczne pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami. Szkolenia w zakresie wskazanym w działaniu	<i>Finansowanie powyższych działań ze środków PCPR</i>	PCPR
2.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej; kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	<i>Finansowanie w ramach bieżącej działalności PCPR</i>	PCPR

Zadania realizowane będą w ramach bieżącej działalności PCPR.

IV.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Lp.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy (pośrednictwo pracy)		PUP, ZAZ SOWA,
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,	<i>W ramach bieżącej działalności PUP oraz środków RPO WP</i>	PUP, Starostwo Powiatowe, ZAZ SOWA
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,	<i>Środki UE</i>	PUP, PCPR
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na	<i>Środki UE</i>	PUP, ZAZ SOWA

	telefon).		
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.	<i>Ze środków PFRON</i>	PUP
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.	<i>W ramach środków Funduszu Pracy i PFRON</i>	ZAZ SOWA PCPR, PUP
2.	Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:		PUP, ŚDS, ZAZ SOWA
a)	kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełno-sprawnych;	Środki: Fundusz Pracy; Środki UE	PUP, ŚDS
b)	wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełno-sprawnej);	Środki: PFRON Funduszu pracy, UE	PUP, PCPR, ZAZ SOWA
c)	zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;	Środki: PFRON, UE	PUP, ŚDS, ZAZ SOWA, PCPR
3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych	<i>Środki: PFRON</i>	PUP
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	<i>Środki: Fundusz pracy</i>	PUP
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.	<i>Środki: PFRON</i>	PUP
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	<i>Środki: PFRON</i>	PUP, PCPR
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych	<i>Środki PFRON</i>	PUP

	przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o wspomnianą wyżej ustawę.		
e)	Szkolenie osób niepełnosprawnych	<i>Środki Funduszu Pracy; PFRON</i>	PUP, PCPR, FRP

W roku 2021 i latach następnych zadania realizowane są i będą w ramach bieżącej działalności poszczególnych instytucji i posiadanych środków budżetowych. Należy ufać, że możliwym będzie wykorzystanie również środków UE w ramach nowej perspektywy finansowej.

IV.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	<i>działalność bieżąca Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniku, Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku</i>	PCPR, ŚDS, ZAZ SOWA
2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	<i>działalność bieżąca Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniku</i>	PCPR, ŚDS
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	<i>działalność bieżąca ŚDS, PUP, ZAZ SOWA</i>	PUP, ŚDS, ZAZ SOWA

4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	<i>Środki UE oraz działalność bieżąca Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniku</i>	PUP, PCPR, ŚDS
----	--	--	----------------

Łącznie w roku 2021 na realizację zadań ukierunkowanych na osoby niepełnosprawne przewiduje się kwotę:

- z zadań ustawowych środków PFRON – około 1.080.582,00 zł,
- z programu „Aktywny samorząd” około 140.000,00 zł,
- na bieżącą działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipniaku, z budżetu państwa – 1.497.116,00 zł, oraz
- na działalność Zakładu Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku – kwotę około 3.067.948,00 zł.

Ponadto partnerzy społeczni finansują działania na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach prowadzonych instytucji:

- na działalność Ośrodka Rehabilitacyjno Edukacyjno Wychowawczego w Brodzie Nowym – 1.314.850,00 zł
- na działalność ŚDS w Białej Wodzie – 1.024.862,00 zł,
- na działalność WTZ w Filipowie – 723.201,00 zł.

Zakłada się, że realizowane będą w pierwszej kolejności zadania ustawowe, na które powiat dysponuje zabezpieczeniem finansowym. Pozostałe zadania realizowane będą w miarę pozyskiwania środków finansowych.

V. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja i monitorowanie realizacji Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych powiatu suwalskiego na lata 2021-2027 polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych ilościowych umożliwiających określenie bieżące stanu realizacji poszczególnych kierunków działań. Proces ten pozwala na stwierdzenie czy podejmowane działania są zgodne z założeniami, które określono na etapie ich planowania.

V.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	Liczba osób, które w danym roku są beneficjentami pomocy.	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
a)	turnusów rehabilitacyjnych,	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	sprzętu rehabilitacyjnego,	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
c)	przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
d)	sportu, kultury, rekreacji i turystyki,	Liczba instytucji, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
e)	działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ),	Liczba osób, które w danym roku złożyły	2021-2027 coroczne

		wnioski	podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
f)	przeprowadzenie modernizacji budynku hostelu w celu przystosowania poddasza na potrzeby użytkowe tj. stworzenie magazynu, archiwum,	Wysokość nakładów poniesionych na modernizację	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
g)	przeprowadzenie cyklu szkoleń zawodowych dla osób po przebytych kryzysie psychicznym; podjęcie współpracy transgranicznej w ramach nowej perspektywy UE	Liczba osób z danej grupy, która skorzystała ze szkoleń zawodowych	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
h)	Kontynuacja aktywizacji społecznej i zawodowej osób po przebytych kryzysie psychicznym przy obsłudze gości ZAZ SOWA	Liczba osób zaktywizowanych w ciągu roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
i)	Przewóz osób po przebytych kryzysie psychicznym, osób niepełnosprawnych	liczba osób dowożonych w ciągu roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
j)	Budowa nowego obiektu pn. „Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne” z przeznaczeniem głównie na pobyt stały osób z niepełnosprawnościami. Budowlę planuje się wykonać w miejscu dotychczasowej obory będącej w trwałym zarządzie ŚDS w Lipniaku	Nakłady poniesione na budowę nowego obiektu.	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
-----	---------	----------	--------------------

1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
2.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji społecznej realizowanej w Środowiskowym Domu Samopomocy w Lipniaku	Nakłady poniesione na zakup środka transportu	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
3.	Zakup busa do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu aktywizacji zawodowej i społecznej realizowanej w Zakładzie Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku	Nakłady poniesione na zakup środka transportu	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
4.	Przewóz osób niepełnosprawnych	liczba osób dowożonych w ciągu roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
5.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	Liczba osób, które w danym roku złożyły wnioski	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Doradztwo metodyczne pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami. Szkolenia w zakresie wskazanym w działaniu	Liczba osób, które w danym roku ukończyły szkolenie	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

2.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej; kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	Liczba osób, które w danym roku zostały objęte wsparciem pomocy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
----	---	---	--

V.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy (pośrednictwo pracy)	Liczba osób, które w danym roku zostały objęte wsparciem na rynku pracy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej,	Liczba osób z danej grupy, które w danym roku zostały objęte wsparciem na rynku pracy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,	Liczba osób z danej grupy, które w danym roku zostały objęte wsparciem	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).	Liczba osób, które w danym roku skorzystały z tej formy wsparcia	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.	Liczba osób, które w danym roku skorzystały z tej formy wsparcia	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie	Liczba osób	2021-2027

	powiatu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.	niepełnosprawnych, które w danym roku zostały zatrudnione na terenie powiatu	coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
2.	Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:		
a)	kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełno-sprawnych;	liczba szkoleń pracowników instytucji rynku pracy w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełno-sprawnej);	Liczba przeprowadzonego doradztwa i poradnictwa zawodowego na rzecz osób niepełnosprawnych w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
c)	zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;	liczba pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi w instytucjach pomocowych w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Liczba szkoleń pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	Liczba osób niepełnosprawnych które skorzystały z pośrednictwa pracy w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.	Liczba szkoleń personelu przeprowadzonych w instytucjach rynku pracy w zakresie współpracy	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

		z osobami niepełnosprawnymi w danym roku	
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Liczba pracodawców, którzy skorzystali w danym roku ze wsparcia instytucji z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o wspomnianą wyżej ustawę.	Kwota przyznanych zwrotów pracodawcom zatrudniających osoby niepełnosprawne w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
e)	Szkolenie osób niepełnosprawnych	Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały ze szkoleń w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

V.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

LP.	ZADANIE	WSKAŹNIK	OKRES MIERZALNOŚCI
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	Liczba osób niepełnosprawnych, które w danym roku uzyskały wsparcie w zakresie integracji zawodowej i społecznej	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym

2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	Liczba osób przyjętych do ŚDS w danym roku	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	<i>Rodzaje działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji osób niepełnosprawnych w danym roku</i>	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym
4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	<i>Ilość szkoleń przeprowadzonych dla kadr instytucji pomocowych zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym osobami niepełnosprawnymi w danym roku</i>	2021-2027 coroczne podsumowanie w sprawozdaniu rocznym